

Stefan Minc (1914–2003)

Urodził się 5 sierpnia 1914 r. w Warszawie, jego ojciec był z wykształcenia inżynierem. Studia ukończył w Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego w Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym, specjalizując się w biologii (cytologii) i chemii fizycznej. Pełnił w tym czasie obowiązki asystenta u profesora Mieczysława Centnerszvera, a także w Wolnej Wszechnicy Polskiej, gdzie prowadził zajęcia dydaktyczne. Okres działalności w Wolnej Wszechnicy to lata 1936–1939, współpracował wtedy z prof. Hilarym Lachsem, który będąc docentem Uniwersytetu Jagiellońskiego kierował także Katedrą Chemii Fizycznej Wolnej Wszechnicy. W Katedrze były wtedy prowadzone prace na zlecenie Spółki Polsko-Belgijskiej, a dotyczące sztucznych włókien wiskozowych. Te zagadnienia leżały też w polu zainteresowania profesora Mieczysława Centnerszvera z Katedry Chemii Fizycznej Uniwersytetu Warszawskiego. Wyniki badań pozwalały na otrzymywanie cienkich i trwałych tkanin, wykonywano z nich m.in. spadochrony i powłoki namiotów. Jeszcze w czasie służby w 36 Pułku Piechoty im. Legii Akademickiej, podchorąży Stefan Minc był świadkiem wmurowania kamienia węgielnego pod gmach Chemii, wyrosły już częściowo z ziemi. W roku 1939 brał udział w wojnie. Podporucznik Stefan Minc został zmobilizowany i uczestniczył w walkach w okolicach Wielunia, stamtąd wraz ze swoją jednostką wycofał się w kierunku Warszawy do generała Czumy i brał udział w obronie Stolicy. Po kapitulacji Warszawy dostał się do niewoli i został osadzony w obozie w rejonie Świerk-Kolbiel. Po ucieczce wraz z grupą 18 kolegów przedostał się na Białoruś, gdzie aresztowano go w Grodnie. Następnie został przez władze sowieckie zesłany do obozu na północ od Czelabińska, do miejscowości Czebarkuł-Machaczkał. Nawiazanie stosunków dyplomatycznych pomiędzy

ZSRR i rządem gen. Sikorskiego ulżyło doli więzionych Polaków. W roku 1943 wstąpił jako ochotnik do I Dywizji im. Tadeusza Kościuszki, z którą, a następnie z I Korpusem Pancernym, przeszedł cały szlak bojowy na stanowisku dowódcy 1 Kompanii Chemicznej, a potem Szefa Służby Chemicznej I Brygady Piechoty Zmotoryzowanej. Był dwukrotnie ranny. W stan spoczynku przeszedł w stopniu podpułkownika.

Po kapitulacji Niemiec został skierowany do grupy operacyjnej uruchamiającej Politechnikę w Gdańsku, był wtedy w stopniu kapitana. Fotografia w pocztce dziekanów Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej pokazuje go jeszcze w mundurze. Prace organizacyjne, m.in. współudział w założeniu w 1946 roku w Gdańsku Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego, łączył dziekan Stefan Minc z działalnością naukową. W dniu 22 marca 1947 roku odbyła się obrona jego pracy doktorskiej zatytułowanej: „Kinetyka utleniania soli sodowej ksantogenu celulozy i wpływ utleniania na stopień polimeryzacji celulozy podczas dojrzewania soli sodowej ksantogenu celulozy (wiskozy)”. Promotorem pracy był profesor Julian Kamecki z AGH. W skład komisji doktorskiej wchodził: profesor Bogdan Kamieński z UJ oraz profesorowie z Politechniki Gdańskiej: Ignacy Adamczewski, Włodzimierz Wawryk i Władysław Floriański. Nadanie stopnia naukowego doktora nauk technicznych przez Radę Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej nastąpiło 27 marca 1947 roku. Badania naukowe w Katedrze Chemii Fizycznej PG, kierowanej przez profesora Stefana Minca (tytuł profesora nadzwyczajnego nadano mu w lipcu 1947 r.), wiązały się z tematyką wywodzącą się jeszcze z okresu przedwojennej współpracy z profesorem Mieczysławem Centnerszwerem. Dotyczyły one elektrochemii układów wielofazowych oraz korozji metali, szczególnie korozji stali w wodzie morskiej. W latach 1947–1952, tj. do chwili przeniesienia do Warszawy, był dziekanem Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej. W 1949 roku profesor Minc wyjechał na trwający 8 miesięcy staż naukowy do Uniwersytetu Karola w Pradze. Odbyszał go u profesora Jaroslava Heyrovskiego, późniejszego laureata nagrody Nobla (1959). Wynikiem stażu była wspólna publikacja, a także utrzymywana przez wiele lat współpraca i wymiana doświadczeń.

Rok 1952 był znamienity tym, że rozpoczął warszawski okres prof. Minca trwający do końca jego życia. W ówczesnym Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Warszawskiego istniał Zespół Katedr Chemicznych kierowany przez profesora Wiktora Kemulę. Kierownikiem Katedry Chemii Fizycznej był profesor Wojciech Świętosławski, z którym profesor Stefan Minc znał się jeszcze od czasów przedwojennych, oprócz uprawiania chemii obu profesorów łączyły zbliżone poglądy polityczne. W Katedrze Chemii Fizycznej UW powstał Zakład Elektrochemii i Korozji. Kierował nim prof. Minc, wraz z nim pracowali przybyli z Gdańska: Stanisław Jasielski, Zbigniew Kęcki, Lech Stolarczyk i Włodzimierz Libuś, w kilka miesięcy później dołączył do nich Bogusław Janaszewski.

Prof. Minc wniósł duży wkład w sprawę utworzenia samodzielnego Wydziału Chemii i był uczestnikiem pierwszego, historycznego posiedzenia jego Rady Wydziału

w październiku 1955 roku. Trzy lata później uchwałą PAN objął stanowisko dyrektora naukowego Instytutu Badań Jądrowych.

Minęło kilka lat i w 1960 roku profesor Świątosławski przeszedł na emeryturę. Na swego następcę na stanowisko kierownika Katedry Chemii Fizycznej zaproponował on dziekanowi Wydziału profesora Stefana Minca, propozycja ta została przyjęta i zatwierdzona przez Radę Wydziału. Dalszy rozwój Katedry był jednak uzależniony od nowych pomieszczeń. Pomysł rozbudowy gmachu Chemii pochodził jeszcze z roku 1955 i wiązał się z faktem, że budynek wzniesiony w 1939 roku miał być przeznaczony tylko dla chemii nieorganicznej i organicznej, chemia fizyczna miała nadal pozostawać na Krakowskim Przedmieściu. Profesor Stefan Minc mógł się podjąć realizacji pomysłu rozbudowy dopiero w 1959 r. Potrzebne środki materialne pochodziły niemal w całości od Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej, w niewielkim tylko stopniu z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Pełnomocnik chciał w ten sposób uzyskać wpływ na rozwój niektórych kierunków badań chemicznych. Rozbudowa trwała kilka lat i w 1964 r. rozpoczęło się przenoszenie Katedry Chemii Fizycznej z pomieszczeń w skrzydle chemii organicznej do nowych laboratoriów.

Wcześniej, w roku 1962 prof. Minc został powołany na podsektarza stanu w Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego i na tym stanowisku pozostawał aż do chwili rozwiązania Ministerstwa (1966 r.). Z wczesnych lat sześćdziesiątych datuje się osobista znajomość profesora z laureatem nagrody Nobla — sir Chandrasekharem Venkatą Ramanem. Prof. Minc był w 1963 r. przez kilka dni gościem profesora Ramana w kierowanym przez niego Indyjskim Instytucie Nauki w Bangalurze. Owocem tego spotkania była kilkuletnia wymiana korespondencji.

Inicjując nowe kierunki badawcze w dziedzinie chemii fizycznej prof. Minc doceniał znaczenie teorii kwantowych. Za szczególnie ważne dla rozwoju współczesnej chemii uważał on poznanie struktur atomowych i cząsteczkowych oraz kinetyki ich przemian pod względem mechanizmów kwantowych. Poszukując specjalisty z tej dziedziny prof. Stefan Minc zwrócił się o pomoc do profesora Infelda. Ten polecił doktora Włodzimierza Kołosa, będącego w przededniu nadania mu tytułu profesora. Po nominacji w 1962 roku profesor Kołos rozpoczął pracę w Katedrze Chemii Fizycznej, by wkrótce zająć się organizowaniem Katedry Chemii Teoretycznej, drugiej w Polsce po Katedrze istniejącej w Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 1972–1975 prof. Minc pełnił obowiązki dyrektora Instytutu Podstawowych Problemów Chemii Wydziału Chemii UW.

Profesor brał udział w intensywnym szkoleniu wysoko kwalifikowanych kadr chemików, inicjując w Polsce nowoczesne kierunki badawcze, jak: spektroskopia molekularna roztworów elektrolitów, chemia radiacyjna (także w procesach elektrodowych), elektrochemia zjawisk powierzchniowych (w odniesieniu do rozpuszczalników niewodnych) oraz bioelektrochemia. W tych dziedzinach wykonano pod jego kierunkiem wiele prac magisterskich (około 230) oraz 45 prac doktorskich.

Wielu z nich zrobiło habilitacje, kilkunastu otrzymało tytuły profesorskie, zajmują oni kierownicze stanowiska.

W swoim dorobku naukowym, także wraz ze współpracownikami, prof. Minc miał blisko 300 prac naukowych ogłoszonych w czasopismach krajowych i zagranicznych, w tym szereg patentów, a także wdrożeń dotyczących przetworników elektrokinetycznych dla automatyki i medycyny. Był współautorem podręczników z chemii fizycznej i chemii koloidów, opracowań monograficznych, a także zbioru ćwiczeń z chemii fizycznej dla studentów.

Dowodem uznania działalności naukowej i dydaktycznej było otrzymanie przez prof. Minca indywidualnej Nagrody Państwowej III stopnia w dziedzinie nauki (1955) oraz nagrody Ministra Szkolnictwa Wyższego Nauki i Techniki I i II stopnia (1963) za szczególne osiągnięcia w dziedzinie dydaktyczno-wychowawczej. Za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych wyróżniono go nagrodą Sekretarza Naukowego PAN (1973) i nagrodą I stopnia Pełnomocnika do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej (1965), wielokrotnie przyznawano mu nagrody J. M. Rektora UW. Był nauczycielem olbrzymiej liczby studentów, wychował ok. 300 magistrów i był promotorem 44 doktorów, z których znaczna liczba kontynuowała karierę naukową, aż do stanowiska docenta i profesora włącznie.

Był wiceprzewodniczącym Wydziału oraz Sekretarzem Narodowym w Międzynarodowym Towarzystwie Elektrochemicznym (ISE), a także przedstawicielem Polski w sekcji elektrochemicznej Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej. Był członkiem z wyboru Amerykańskiego Towarzystwa Elektrochemicznego (The American Electrochemical Society), a także członkiem PTCh.

Przez wiele lat prof. Minc utrzymywał szerokie kontakty naukowe z licznymi uczonymi o światowej renomie, można wśród nich wymienić profesora Aleksandra N. Frumkina — dyrektora Instytutu Chemii Fizycznej Akademii Nauk w Moskwie, profesora R. Parsonsa z Bristolu i profesora Kurta Schwabe z Politechniki Drezdeńskiej. Współpraca ta uległa rozluźnieniu po przejściu profesora na emeryturę w 1984 roku.

Był żonaty (żona jest emerytowanym sędzią Sądu Wojewódzkiego, cywilistą i była przewodniczącą Wydziału Rodzinnego), miał dwie córki, obie ukończyły studia wyższe (mgr sztuki i mgr chemii).

Prof. Minc był odznaczony szeregiem odznaczeń bojowych: Medalem za Udział w Wojnie Obronnej, Krzyżem Grunwaldu III Kl., Krzyżem Walecznych, Medalem za Odwagę oraz wieloma odznaczeniami cywilnymi: Krzyżami Kawalerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju, Medalem Zasłużonego Nauczyciela i innymi. W 75. rocznicę urodzin J. M. Rektor Uniwersytetu Warszawskiego przyznał mu Medal Uniwersytetu.

Profesor dr Stefan Minc zmarł w Warszawie 9 września 2003 roku. Pogrzeb odbył się 18 września 2003 roku na Cmentarzu Powązkowskim

Opracował Zbigniew Wielogórski